

Nacka tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

## YTTRANDE

**Mål nr M 10098-24; tillstånd till bortledning av grundvatten m.m., med anledning av anläggande och drift av tunnelbana från Fridhemsplan till Älvsjö samt tunnelbanedepå vid Älvsjö**

Region Stockholm, Förvaltning för utbyggd tunnelbana ("Regionen"), hänvisar till mark- och miljödomstolens föreläggande den 10 november 2025 (aktbil. 678), och inkommer genom förevarande yttrande med efterfrågade bemötanden av länsstyrelsens och SGU:s synpunkter.

Regionen inkommer även med information om vissa justeringar av den planerade anläggningen, vilka är ett resultat av den fortsatta detaljprojekteringen av projektet. Genomförda justeringar, liksom effekterna av dessa, redovisas i Bilaga 1. Justeringarna förändrar sammantaget inga bedömningar av verksamhetens omgivningskonsekvenser, men föranleder en mindre justering av förslaget till provisorisk föreskrift P1. Regionen finner härutöver anledning att göra ett mindre förtydligande i förslaget. Regionen anför följande.

1. Regionen har förelagts att bemöta länsstyrelsens synpunkter på den föreslagna provisoriska föreskriften. Regionen uppfattar det som att länsstyrelsen sammantaget önskar ett tydliggörande avseende hur det i praktiken kommer att vara möjligt att avgränsa det vatten som ska ingå i den provisoriska föreskriften från det vatten som inte ska ingå, och att tillståndet ska förenas med ett villkor om uppföljning av inläckande grundvatten till de tätade delarna av TBM-tunnlarna.
2. Regionen har genom arbetet med att bemöta länsstyrelsens synpunkter insett att den föreslagna provisoriska föreskriften P1 har fått en något otydlig utformning vad gäller vatten från TBM-tunnlarna som inte ska inräknas i det reglerade inläckaget. Regionen har i framtagandet av ansökan planerat för följande.
  - Vatten som läcker in till tunnlar i samband med *tunneldrivningen*, till de sektioner av tunnlar som ännu inte har försetts med betongsegment och

tätande barriär, samt det vatten som läcker in i samband med håltagning i betongsegmenten vid anläggande av tvärtunnlar, ska *inte* inräknas i flödet.

- Vatten som läcker in till de färdigtätade spårtunnlarna (annat än i samband med håltagning i betongsegmenten) ska däremot inräknas.
3. Såsom förslaget till provisorisk föreskrift har utformats kan det dock tolkas som att det inläckande grundvattnet till de färdigtätade delarna av spårtunnlarna inte ska inräknas. Förslaget bör därför justeras, enligt vad som framgår nedan.
  4. Vidare har den fortsatta detaljprojekteringen av projektet resulterat i vissa förändringar i utförande och utformningen av den planerade anläggningen. Bland annat planerar Regionen nu för att anlägga vissa fläkttunnlar (avsnitt av spårtunnlarna med utrymme för fläktar) med TBM som huvudsaklig metod, istället för borra-spräng-metoden enligt vad som tidigare redovisats. Fläktutrymmena tas ut som nischer genom håltagning i den installerade betonginklädnaden och därefter med borra-spräng-metoden (se vidare Bilaga 1). På samma sätt som vid håltagning i betonginklädnaden för anläggande av tvärtunnlar behöver det vatten som läcker in i samband med håltagning för fläktutrymmen exkluderas från den provisoriska föreskriften.
  5. Mot bakgrund av det ovanstående justerar Regionen sitt förslag till den provisoriska föreskriften P1 enligt följande (tillägg redovisas med understrykning och borttagen text med ~~överstrykning~~).

P1. Regionen ska driva tunnelanläggningen och utföra tätningsåtgärder så att flödet\* av det till tunnelanläggningen inläckande grundvattnet, som rullande fyramånadersmedelvärde och riktvärde, under byggtiden och drifttiden inte överskrider nedanstående värden.

| Delsträcka  | Längdmätning (cirka)    | Inläckagevärden |
|-------------|-------------------------|-----------------|
| Kungsholmen | km -0+160 till km 0+660 | 210 l/min       |
| Liljeholmen | km 2+040 till km 3+700  | 200 l/min       |
| Årstafältet | km 3+700 till km 5+710  | 370 l/min       |
| Älvsjö      | km 5+710 till km 8+770  | 220 l/min       |

\*I flödena inräknas inte det grundvattnet som ~~under byggtiden leds bort~~ (i) ~~under bygg- och drifttiden leds bort~~ från tunnlar som anläggs med TBM (ii) ~~under byggtiden leds bort~~ i samband med håltagning i betonginklädnad för anläggande av tvärtunnel eller fläktnicher, eller (iii) ~~under byggtiden leds bort~~ från öppna schakt i jord och berg.

6. Vad gäller hur avgränsningen och uppföljningen av det vatten som ska borträknas ska genomföras i praktiken noterar Regionen följande.
7. I samband med tunneldrivningen med TBM kommer det att läcka in vatten vid fronten av maskinen. Detta vatten leds via en separat ledning genom maskinen och vidare till etableringsytan. Detta vatten föreslås alltså *inte* inräknas i den provisoriska föreskriften. Betonginklädnaden monteras successivt cirka 10 meter bakom tunnelfronten, och tätande barriärer anläggs ungefär var 200:e meter längs spårtunnlarna (eller tätare än så vid behov). När en sektion av tunneln har försetts med betonginklädnad och tätande barriär ingår det begränsade inläckage som förväntas uppkomma till denna sektion i den provisoriska föreskriften, tillsammans med inläckaget till tidigare färdigtätade sektioner av spårtunnlarna. Eventuellt inläckage till de färdigtätade spårtunnlarna kommer att ledas till och mätas i lågpunkter i stationerna, tillsammans med resterande inläckande grundvatten till den delsträckan.
8. Håltagning i betonginklädnaden för anläggande av tvärtunnlar och fläktnischer sker vid ett senare skede i byggprocessen, när TBM-maskinen har passerat den aktuella delen av spårtunneln och denna del har blivit färdigtätad med betonginklädnad. När håltagning skett behöver ett visst utrymme i berget tas ut med borrhning och sprängning för att kunna återskapa tätningen. För undvikande av tvivel föreslår alltså Regionen att det vatten som läcker in vid håltagningen av betonginklädnaden fram till dess att tätningen är återskapad borträknas. När tätningen sedan har återskapats kommer tvärtunneln/fläktnischen att tas ut, då med borra-spräng-metoden. Det vatten som då läcker in till tunnelanläggningen kommer att ledas via spårtunnlarna till stationerna, där det mäts tillsammans med resterande inläckande grundvatten, och således inräknas i inläckaget.
9. Vatten från öppna schakt mäts under den tid då schakten grävs och sprängs ut. När tätningen är klar erhålls från dessa schakt stabila inläckage, då grundvattenytan i jordlagren huvudsakligen hålls uppe med infiltration och därför inte varierar i någon högre grad. När genomslag ner till underliggande tunnlar erhålls behöver vattnet samlas upp separat, eller alternativt behöver det totala inläckaget reduceras med det inläckage som förekommit i den öppna schakten innan genomslag.
10. Eftersom inläckaget till de tätade spårtunnlarna kommer att ingå i den provisoriska föreskriften, menar Regionen att det saknas behov av ett särskilt villkor för

uppföljning av inläckaget till dessa delar (jfr länsstyrelsens villkorsförslag A).  
Regionen vidhåller att det saknas behov av att följa upp det grundvatten som läcker in vid tunnelfronten av TBM, och hänvisar i denna del till vad som redogjorts för i yttrandet den 1 september 2025 (aktbil. 550).

11. Regionen går därefter vidare till att bemöta SGU:s synpunkter. SGU delar sammantaget Regionens bedömning att verksamheten inte kommer att påverka några grundvattenförekomster och anger att den sökta verksamheten kommer att ha en liten påverkan på möjligheterna att uppnå miljömålet för grundvatten. SGU anger vidare, med hänvisning till yttrande från Brf. Slipen 38, att det inte ingår i myndighetens uppdrag att mäta grundvattennivåer i berg. SGU uppmanar Regionen att använda SGU:s dataserier för grundvattennivåer och myndighetens grundvattenkartor som underlag vid utarbetande av kontrollprogrammet.
12. Regionen noterar det som framförs av SGU, och konstaterar att myndighetens grundvattenkartor och dataserier för grundvattennivåer redan beaktas inom ramen för projektet och att dessa bl.a. tjänar som underlag vid upprättandet av kontrollprogrammet för grundvatten.

---

Stockholm den 21 november 2025  
Region Stockholm, Förvaltning för utbyggd tunnelbana, genom

Joel Mårtensson

Albin Morris

Metta Flensburg

Bilaga 1 PM Justerad anläggning